

per la Srta. Agna Foix, auxiliar al Departament de Zoologia del Museu de Barcelona. L'exemplar, únic, que presenta, forma part de la col·lecció del Museu. Fa remarcar l'importància d'aquesta citació per les conseqüències que podran esdevenir sots l'aspecte zoogeogràfic i que posarà de manifest oportunament.

TREBALLS ORIGINALS: Germà J. JORDÀ. Contribució al coneixement dels Coleòpters de les Balears. Formes inèdites. III.—A. CODINA. Notes Bibliogràfiques.

Acabats els assumptes de que tractar s'aixeca la sessió a les 19'30.

Contribució al coneixement dels Coleòpters de les Balears.— Formes inèdites.

III

pel

Gmà. Joan JORDÀ

Amb aquesta sèrie tercera continuu (1) la enumeració acompanyada, quan s'escau, de dades biològiques, de les formes de les meves col·leccions coleopterològiques que manquen en el Catàleg TENENBAUM. Al Sr. CODINA que fou qui m'animà a publicar aquestes sèries a faisó de suplement a l'esmentat catàleg i que cuida de la publicació, trameto des d'aquí el testimoni del meu pregon reconeixement.

Chrysobothris Solieri Lap. Durant els mesos de juny i juliol i a les hores que el sól du més calor se'ls sol veure damunt qualque branque seque o rabassot d'eucina semblant els élitres calius de foc que el sól ha encesos. Van molt vius i són difícils de cassar. Les larves, a demés de arrels mortes i rabassots d'eucina, també viuen dins molts d'altres arbres fruiters. Capdepera, Pollensa.

(1) Per la 1.ª sèrie veure BUTLLETÍ, n.º 7 (octubre) 1922, p. 128-132. 2.ª sèrie Id. n.º 6 (juny) 1923, p. 103-109.

Aphanisticus elongatus Villa. Capdepera i Pollensa, estiu.

Stephanopachys quadricollis Mars. Per dins ses closques d'es tronys de pi secs; Pollensa, estiu.

Xilopertha picea Oliv. Sol habitat per dins els troncs de figuera seque on també viu la larva; no és abundant. Pollensa, primavera i estiu.

Ernobius pruinosus Muls. Pollensa.

" *pini* Sturm. Id.

Anobium striatum Oliv. La larva d'aquest insecte és una de les moltes espècies que destrueixen les bigues i mobles vells de per dins les cases; durant la primavera i estiu se'l veu volar per dins les habitacions on hi ha trastos vells, o amb estat de repòs aferrat per les parets, quan l'agafen sembla que és mort. Capdepera, Pollensa, Palma.

Oligomerus ptilinoides Woll. Pollensa.

Sitodrepa panicea v. *ireos* Rey. Es abundantíssima i molt bé se li pot dar el nom de plaga dels rebosts i armaris i fins i tot de les botigues de vendre si tenen coses de menjar descuidades per molt de temps; a una d'aquestes botigues, una vegada davant meu destaparen una capsa de galetes o paciències, que de segur devia fer molt temps que no havien oberta, i en va estar a betzef de Sitodrepas, les hagueren pogut contar a mils.

Una altra vegada ferem moldrer una petita quantitat de faves per *purè*, la farina que sobrà la posarem dins un pot de caldo Maggi, els quals sole i tancar ermèticament i per presservar-lo de l'humitat que hi pogués entrar, a la junta de la tapadora hi vaig posar un paper; quan el va-rem destapar al cap d'algun temps, tota la farina va estar feta un pilot de larves i coleòpters.

¿Per on pogueren entrar estant tan ben tancat el pot? Aquí podem suposar que la ♀ o vàries ♀♀ posaren els ouets a la junta de la tapadora i per entre la llauna i el paper les dímíminutes larvetes trobaren franca entrada per poder pasar. A l'estiu i a la tardor és quan més es propaga.

Notoxus mauritanicus Laf. Es escàs, sempre l'he trobat damunt les bledes *Beta vulgaris* v. *cycla* i sobre tot damunt les de camp anomenades boscanes *B. vulgaris*, quan estan en flor

o són ja molt crescudes. Amb més abundor l'he trobat en el prat de son Sunyé espolsant les plantes amb lo paraigo i gambanaret. Estiu.

Anthicus humilis a. *fuscicrus* Rey. Es molt escàs, sols l'he trobat una vegada dins la brossa de les formigues i no gaires exemplars; l'estiu. Pollensa, La Ruina.

" *Bremei* Laf. Pollensa, cân Cuerassa.

Apalus analis Schaum. Es escàs també, únic exemplar. Pollensa.

Mordella fasciata a. *interrupta* Costa. Primavera i estiu. Palma, Pollensa, Capdepera. Es troba pegant amb le gambaneret per demunt les flors, sobre tot les de fonollassa *Conium maculatum* o pastenaga borda *Daucus carota* v. *sativa*. N'hi ha bastants.

Pentaria badia Rosenh. Espolsant amb lo paraigo els cirerers de pastor (*Arbuto*), o espinolers *Crataegus brevispina* quan estan en flor; també es troba damunt altres arbres i flors per exemple damunt el garanyoner, però mai en tanta abundor com en el primer. Primavera. Pollensa, Ternelles, bosc del Castell del Rei. Palma, Purpunyent.

Phylax carinatus Muls. Es troba per entre les pedres i fullaca de baix de les eucines; no abunda gaire, malgrat d'haver-lo cercat amb molta preferència, sols l'he trobat a un parell de redols: bosc de Ternelles, bosc de cân Guilló. Pollensa. Eucineret de cân Coll, Capdepera. Primavera i esliu.

Cataphronetis confluens Reitt. Pollensa, Marina de Llanaire, es troba per devall pedres i herbes de llocs frescos, durant la primavera.

Alphitobius ovatus Herbst. Es bastant abundant, viu per dins estables, galliners. etz., dins la polseta que hi sol haver pels recons mancats de netedat. També es troba per damunt les flors i en bastant abundor en el cementiri, per damunt les tombes que fa poc que han sigut destapades.

No sé per quin motiu sol acudir també, dins les piques de lleixiuada si per descuït es deixa alguns dies i arriba a corrompre's.

Bastantes vegades, durant la vetllada l'he vist acudir en el llum. Primavera i estiu. Palma, Pollensa, Capdepera.

- Helops parvulus* Luc. Capdepera. Primavera i tardor. Es troba entre terra i fullaca de les mates i per devall la closca dels pals de pí que aguanten els arbres joves, unes i altres de llocs arenosos. No és molt abundant.
- " *ibericus* All. Palma. Son Espanyolet. També es troba per devall la closca de pals de pí i altres arbres secs, a la tardor, hivern i primavera: no és gaire abundant.
- " *angustatus* Luc. Capdepera. Torrent de Se Mesquida, per devall la closca de la llenya podrida d'una bardissa. Pocs exemplars, a la tardor, hivern i primavera.
- Vesperus Bolivari* Paulino. Durant s'estiu, de vetllada, sol acudir dins les cases de camp atret per la claror del llum. Pocs exemplars. Palma, Son Espanyolet, Pollensa.
- Leptura trisignata* Fairm. Pollensa, hort de Ternelles dos exemplars durant s'estiu per damunt les flors.
- Cerambyx cerdo* v. *Mirbecki* Luc. Es troba per les soques de les eucines, pareres i altres arbres fruiters quan tenen fruita madura, no abunda. Palma, Pollensa, Capdepera.
- Hesperophanes fasciculatus* Fald. Pollensa, alguns exemplars per dins la casa, sens dupte atrets per la llum durant la vetllada. Estiu.
- Oxypleurus Nodieri* Muls. Sempre l'he trobat en s'hivern, devall la closca de pins secs, en poc nombre. Palma, Son Espanyolet, Son Muntaner.
- Criocephalus polonicus* v. *hispanicus* Sharp. Capdepera, Palma, pocs exemplars.
- Clytus arietis* L. Pollensa, únic exemplar, dins la casa posat per damunt els mobles. L'estiu.
- Acanthoderes clavipes* Schrank. Es troba per les pomeres que van malaltisses les larves les ataquen de vert en vert i prest les arriben a matar. Pollensa, hort de Ternelles i per tot on hi ha pomeres velles; estiu.
- Macrolenes bimaculata* a. *confluens* Ws. Viu damunt les mates i s'alimenta de les fulles tendres, a vegades és tant abundant i tant voraç que sol deixar-les desfullades.

Coptocephala floralis a. *bistrimaculata* Küst. També s'alimenta de fulla de mata com l'anterior i és abundant. Palma, Pollensa, Capdepera. Les larves d'una i altra a l'hivern es troben per entre la fullaca de les mates i altres llocs humits dins un canonet de terra que elles mateixes fan.

Pachnephorus hipponensis Desbr. Es troba bastant abundós espolsant la planta anomenada varrella *Salsola kali* que creix pel prat de Pollensa, cân Cuerassa, cân Capdebou, etz.

A Palma també és abundant espolsant les olivardes (*Inula*); a últims de l'hivern i durant la primavera. Gorc de Son Muntaner.

Chrysomela haemoptera L. Capdepera.

" *viridana* a. *cupreopurpurea* Costa. Viu damunt la herbasana borda *Mentha rotundifolia*. Primavera i estiu. Capdepera, Pollensa, Palma, Coll d'en Rabassa.

Agelastica alni L. Molt escàs, únic exemplar. Capdepera.

Podagrica fuscicornis v. *meridionalis* Ws. Viu per damunt les balmes. Pollensa, Palma primavera i estiu.

Chaetocnema procerula Rosh. Pegant amb la mànega o gambaneret per damunt les herbes baixes. Pollensa: Llenaire, Silla, L'Uyal. Primavera i estiu.

" *arida* Foudr. Com s'anterior.

Psyllodes fusciformis Illig. Espolsant amb el paraigo pegant damunt les herbes amb el gambaneret, primavera. Palma. Pollensa.

Phyllotreta rugifrons Küst. Id.

Aphthona cyanella Redtb.

Longitarsus fusco-aeneus Redtb.

" *obliteratus* v. *meridionalis* Ws.

" *atricillus* L.

" *lycopi* Foudr.

" *pectoralis* Foudr.

" *succineus* Foudr.

Cassida deflorata Suffr. Capdepera, Son Jaumell; espolsant amb el paraigo els cards creixofers, bastants exemplars però a molt poc redol, durant la primavera.

Cassida nobilis. L. Sol viure per demunt les bledes, a la primavera.
Capdepera, Pollensa.

" *pusilla* Watl.

Laria pisorum v. *sparsa* F. Es un dels corcs de les faves *Vicia Faba*: a la tardor cerca un lloc on guardar-se del fret i poder passar l'hivern; durant aquesta estació se'l sol trobar arrufat dins els cruïls de les soques dels ametllers, oliveres, eucines i altres arbres que tenen la pell de la soca esqueixada; a últims de febrer, quan els favars comensen a florir, surt dels seus amagatalls i se'n va a posar els ous, com tot-hom sap, dins les flors de les faveres i quan les faves granen i sequen, neix la larva la qual transformada en corc sol sortir devés el mes d'agost o setembre si és que no quedi dins les mateixes faves per passar l'hivern. Es troba per tot arreu.

" *ulicis* Muls. Es el corc de les llenties *Lens sculenta*, a vegades abunda ferm.

Bruchidius biguttatus v. *juvenilis* Schils. Küst.

Acanthoscelides obtectus Say.

Otiorrhynchus juvenens Gyll. Capdepera, La Guya, per devall les herbes de per dins l'arena, primavera.

Sitona cachecta v. *variegatus* Fahrs. Capdepera, damunt les gatoses *Galium*. Pollensa, demunt les plantes i en preferència l'anomenada sanjuaní. Palma, Coll d'En Rabassa, damunt una planta molt viscosa que creix pels llocs arenosos de prop de la mar. Primavera.

Trachyploeus laticollis Boh. Palma, és escàs.

Cyphocleonus trisulcatus Herbst. També és escàs; alguns exemplars prenguent el sòl damunt les pedres i alguns altres damunt la planta anomenada llengo de bou o llengo bovina *Anchusa Italica*. Primavera, Capdepera, Pollensa.

Lixus iridis Oliv. Palma.

Rhytirinus Bruckianus Desbr. Palma, Coll d'En Rabassa. Es bastant abundós per devall ses lleteres *Euphorbia*, primavera estiu.

Phytonomus pastinacae Rossi. Espolsant les herbes baixes amb la mànega o gambaneret, primavera. Pollensa, Capdepera, Palma.

Phytonomus maculipennis Fairm.

" *nigrirostris* a. *hirtus* Petri.

" *plantaginis* Degeer.

" *variabilis* Herbst.

Coniatus Deyrollei Capiom. Pollensa. Es molt abundant per tots els tamarrells *Tamarix gallica* i *T. africana* de la platja: L'Uyal, cân Cuerassa, cân Capdebou, etz. Primavera i estiu.

Derolomus subcostatus Boh. Es bastant abundant i viu damunt la flor dels garbaions *Chamaerops humilis*, abril i maig. Pollensa. Capdepera.

Bagous Mulsanti. Fauv. Pollensa.

Rhyncholus truncorum Germ. Es troba per dins l'escorça dels pins morts que encara no son ben secs. Palma, Pollensa, Capdepera.

Acalles punctaticollis Luc. Es poc abundós, sols l'he trobat a un petit redol dins l'eucinar de Ternelles, Pollensa, devall la planta espinosa anomenada gatell *Sonchus spinosus*, primavera i estiu.

Coeliodes ruber Marsh. Es bastant escàs, no l'he trobat més que dugues o tres vegades i pocs exemplars espolsant una mateixa eucina malaltissa o que tenia les fulles groguenques. Pollensa, eucinar de cân Salas.

Hypurus Bertrandi Perris. Pollensa poc abundós.

Phytobius leucogaster Marsh. Id.

Ceutorrhynchus Grenieri Bris.

Baris timida a. *polita* Reitt. Palma, son Espanyolet.

Tichyus striatulus a. *fuscolineatus* Luc. Espolsant amb el paraigo l'arbut que es diu aladern *Phyllirea angustifolia*, *Ph. media*, és molt escàs. Capdepera. primavera.

Cionus fraxini v. *phyllireae* Chevr. Capdepera.

Nanophyes hemisphaericus a. *ulmi* Germ. Pollensa.

" " a. *bivittatus* La Fuente.

" *nitidulus* a. *fuscicollis* Rey.

Nanophyes nitidulus a. *ruficlavis* Rey. Tots els nanofies solen habitar per damunt les herbes i alguns damunt els tamarells. Primavera i estiu.

Magdalis punctulata Rey. Espolsant amb el paraigo una nasplera *Mes-pilus Germanica* malaltisa que tenia gran part de les branques seques; la primera vegada n'hi hagué 10-12 exemplars. Tres o quatre vegades més que les vaig espolsar sols n'hi hagué pocs exemplars. Lo raro és que per mes naspleres que hagi espolsades, malaltisses i sanes, no hi he trobat mai més tal insecte. Capdepera, primavera.

" *barbicornis* Latr.

Anion penetrans Germ. Per cassar aquest gènere de curculionids el mitjà millor és el paraigo i gambaneret, la majoria d'ells viuen per damunt arbres, arbustos, cards, etc. Primavera i estiu.

" *genistae* Kirby.

" *violaceus* v. *virescens* Schilsky.

" *pisi* F.

" *ononis* Kirbi.

Rhyssemus Godarti Muls. Alcudia, càn Capdebou. Pollensa, càn Cuerassa, Llanaire. Es troba per baix de les herbes entre fullaça i arena. Primavera.

Aphodius quadriguttatus a. *astaurus* La Fuente. Viu dins els excrements d'ovella i altres animals. Primavera.

Onthophagus taurus a. *fuscipennis* Muls. També viu dins les buïnes d'animals. Capdepera i Pollensa no abunda gaire, en Palma és més freqüent. Primavera i estiu.

Callinemis Latreillei Lap. Aquest insecte; com se sab, és de costums nocturnes, per lo que no és fàcil de trobar. A últims d'hivern i durant la primavera es troben cadàvers i restes secs, que el vent fa correr i replega per les remensades dels arenals. Per més que l'hagi cercat amb molt d'afany per tots els arenals de Capdepera, sols tres exemplars vius he pogut trobar. Munt-gros de la Mesquida, Platja de la Guya, Estany de la Gola.

Oryctes nasicornis L. Probablement és la varietat *grypus* Ill. La larva d'aquest escarabeid viu prop de les eres i femers on s'he podreix el pallús i altres matèries vegetals. També viu dins rabassots podrits de pí, eucina i figuera.

A Capdepera tenia ben observat que quan veia una figuera que en plè estiu li queien les fulles tornant-se grogues, al voltant de la soca hi solia trobar alguns cadàvers d'aquest insecte, i a voltes més de mitja dotzena. Gratant un poc la terra es veien grans forats que sortien de dins la rabassa la qual solia estar minada en tots sentits.

Varies vegades parlava amb alguns pagesos sobre aquest mal de les figueres i em deien que quan hi anaven aquells animals, era que les figueres tenien altra malaltia.

Per Pollensa també és molt freqüent aquest insecte però mai l'he trobat per les figueres malgrat de que abunden molts aitals arbres.

Amb molta freqüència es troben dins un rabassot de pí o de eucina, 3 - 4, lo més mitja dotzena de grosses larves de *Oryctes*, deixant reduït a pols tota aquella rabassa per grossa que sigui. Devers mitjans juliol i agost es solen veure caminar, els capvespres, per dins pinars i eucinars aquests grossos coleòpters i de vetllada no és raro veure'ls voltar els llums i caurer topant amb les parets, i fins trobar-lo per dins les cases. La gent el conèix amb els noms de: escarabat d'era, escarabat de cucuia, i en alguns pobles, escarabat bum-bum.

Palma de Mallorca, setembre, 1923.
